

Alınış tarihi (Received): 08.11.2022

Kabul tarihi (Accepted): 21.11.2022

Üniversite Öğrencilerinin Fast-Food Tüketim Alışkanlıklarının İncelenmesi

Derya ÖZTÜRK^{1*}, Ebru ONURLUBAŞ²

¹Ordu Üniversitesi, Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Ünye, Ordu

²Trakya Üniversitesi, Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, Edirne

*Sorumlu yazar: deryaozturk@odu.edu.tr

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin fast-food tüketim alışkanlıklarını incelemektir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu (%74,5) fast-food tüketmektedir. Öğrenciler fast-food tüketimini; haftada 0-3 kez (%60,5) ve öğle yemeklerinde (%60,4) tercih etmektedir. Fast-food beslenmede öğrencilerin hemen hemen tamamına yakını (%97,8) tost/sandviç tüketmektedir. Öğrencilerin fast-food ürünlerinin yanında ağırlıklı olarak gazlı içecekler (%72,5) ve çayı (%65,2) tercih ettikleri görülmüştür. Fast-food tüketme nedenlerinin başında okuyor olmaları (%67,3), fast-food ürünlerinin lezzetli (%65,3) olması ve arkadaş ortamının etkili (%58,2) olması gelmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%62,5) fast-food tüketim alışkanlığının insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünmelerine rağmen sadece %33,6'sının fast-food tüketiminin olumsuz etkilerine karşı gelecekte önlem almayı düşündüğü tespit edilmiştir. Bu durumun iyileştirilmesi için yaşam koşulları da göz önüne alınarak, üniversite öğrencilerine çeşitli etkinliklerle sağlıklı beslenme konusunda eğitim verilebilir.

Anahtar Kelimeler – Fast-Food, Tüketim Alışkanlıkları, Üniversite Öğrencisi, Ünye

Investigation of Fast-Food Consumption Habits of University Students

ABSTRACT: The aim of this study is to examine fast-food consumption habits of university students studying at Ordu University Ünye Faculty of Economics and Administrative Sciences. According to the results of the research, the majority of the students (74.5%) consume fast food. Students consume fast food; 0-3 times a week (60.5%) and lunch (60.4%). Almost all of the students (97.8%) consume toast/sandwich in fast-food nutrition. It was observed that students mostly preferred carbonated drinks (72.5%) and tea (65.2%) besides fast-food products. The main reasons for consuming fast-food are being educated (67.3%), fast-food products being delicious (65.3%) and having an effective friend environment (58.2%). Although the majority of the participants (62.5%) think that fast-food consumption habits have negative effects on human health, only 33.6% of them think about taking precautions against the negative effects of fast-food consumption in the future. In order to improve this situation, taking into account the living conditions, university students can be educated about healthy nutrition through various activities.

Keywords – Fast-Food, Consumption Habits, University Student, Ünye

1. Giriş

Teknolojinin hızla gelişmesi, kentleşme ve sosyal değişimler insanoğlunun beslenme alışkanlıklarını etkilemiştir. Değişen toplumsal yapı, kültürlerarası etkileşim, aile yapısında meydana gelen değişimler, kadının iş hayatına atılması, hızlanan yaşam temposu, tüketim alışkanlıklarındaki değişimler, çalışma hayatının dinamikleşen yapısı vb. nedenler tüketim tarzını etkileyen ve zamanla değiştiren faktörlerdir (Madran, 1999). Ayrıca, tüketicilerin yaşam tarzlarında meydana gelen değişimler sonucu yemek pişirmeye vakitlerinin olmaması, yemek pişirmek istememeleri ve dışarıda yeme alışkanlığının oluşması da hazır gıda tüketme alışkanlıklarını giderek yaygınlaştırmıştır. Hazır gıda tüketme alışkanlıklarından olan fast-food beslenme biçimi, hızlı ve hazır beslenme anlamında ayaküstü beslenmeyi ifade etmektedir (Merdol, 1994). Hamburger, tost, pide, lahmacun, döner, dürüm, pizza, sandviç, simit gibi yiyecekler fast-food ürünleri grubuna dahil edilebilecek yiyeceklerden ilk aklı gelenlerdir. Fast-food beslenme, kentsel yemek kültürünün bir tanımı olarak görülmeyle beraber insanın zamanla yarışması sonucunda ortaya çıkmış bir sistemdir. Endüstriyel toplumların tüketim tarzı olan fast-food, küreselleşme süreciyle birlikte daha da yaygın hale gelmiştir. Fast-food tüketiminin, çocuklar, gençler ve özellikle de üniversite öğrencileri arasında çok popüler olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileri beslenme sorunları açısından riskli gruplardan biridir. Çocukluk ve gençlik dönemleri, sağlıklı yaşam tarzı ve beslenme alışkanlıklarının kazanıldığı dönem olması nedeni ile özel bir öneme sahiptir. Gençlerin, üniversite eğitiminin başlaması ile birlikte alıştıkları aile ortamından ayrılmaları, dış etkilere daha açık hale gelmeleri ve kendi özgür seçimlerinin etkili olması ile birlikte beslenmelerinde yeni bir dönem başlamaktadır (Özyazıcıoğlu vd., 2009).

Ülkemizde üniversite öğrencilerinin önemli bir bölümü ailelerinden uzakta, farklı şehirlerde öğrenim görmektedir. Bu durum öğrencilere beslenme, barınma, ulaşım, sosyal yaşam, okul masrafları ve sağlık sorunları gibi pek çok konuda güçlükler yaratmaktadır. Özellikle yurtda kalan öğrenciler için beslenme ciddi bir sorundur. Fast-food türü besinlerin kolay tüketilir olması, lezzetlerinin ve görünümlerinin güzel olması gençler arasındaki tüketimi arttırmaktadır. Ancak fast-food türü gıdalar enerji, kolesterol ve doymuş yağ bakımından zengin, protein, posa, vitamin, mineral yönünden çok fakirdir. Bu beslenme tarzını seçen gençlerin büyüme ve gelişme gereksinimini yeterince karşılayamadıkları ve sağlıklarının olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Genelde bu tür besinlerin fazla tüketilmesi yetişkinlikte kalp damar hastalıklarının görülmesini kolaylaştırmaktadır (Şanlıer ve Ersoy, 2005). Ayrıca hamburger tarzı fast-food gıdalar, besin değerinin düşük kalori oranının yüksek oluşu, hayvansal kaynaklı doymamış yağ asitleri içermesi, aşırı tüketiminin yüksek tansiyon, osteoporoz ve obezite gibi hastalıklara yakalanma riskini artırması ve koruyucu, renklendirici gibi katkı maddeleri içermesi nedeniyle zararlı bir beslenme biçimi olarak kabul edilmektedir (Erdem ve Uzakgider, 2011). Sağlıklı bir beslenme seçimi için gereksinim duyulan bütün besin grupları kullanılmalı, güçlü bir bağışıklık kazanmak için yeterli protein, mineral, vitamin, lifli gıdalar ve doymamış yağ asitleri tüketilmelidir. Tuzlu ürünlerden, şekerden ve hızlı tüketilen fast-food tarzı besinlerden uzak durulmalıdır (Süel ve ark., 2021).

Öğrencilerin sıklıkla tercih ettiği gıda türü olan fast-food ürünleri, üniversite kampüsleri ve yakın civarlarında hizmet veren tüketim noktalarında hazırlanıp sunulmaktadır. Öğrencilerin özellikle ders aralarında bu ürünlere olan talepleri bu şekilde karşılanmaktadır. Bu çalışmada Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesindeki öğrencilerin fast-food tüketim alışkanlıkları ve tüketim durumları incelenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin fast-food tüketim alışkanlıkları ile cinsiyet, yaş, ikamet ettikleri yer, geldikleri bölge ve gelir durumu bağımsız değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulmuştur.

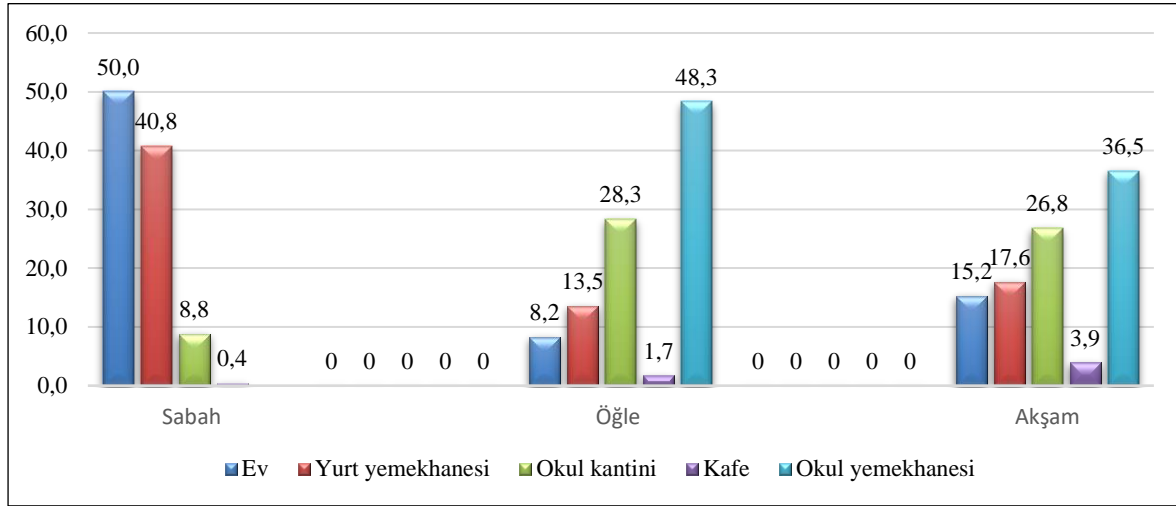
Durum tespitine yönelik olan bu araştırma, fast-food beslenme biçiminin öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ve uygulandığını ortaya koyması açısından önemli bulunmuştur.

2. Metodoloji

Bu çalışmanın amacı; Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin fast-food tüketim alışkanlıklarını incelemektir. Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Ordu Üniversitesi Ünye İİBF Fakültesinde öğrenim görmekte olan 874 öğrenci oluşturmaktadır. Bu evrenden %95 güven aralığı ve 0,05 hata payı ile seçilen 400 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme yöntemi olarak kolayda örnekleme tercih edilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin nedeni; araştırmacılara zaman ve ulaşılabilirlik açısından kolaylık tanınmasıdır. Kolayda örneklemede amaç, kolayca ulaşılabilir birimlerin seçilmesiyle örneklemin oluşturulmasıdır (Doğan ve ark., 2012). Verilerin toplanmasında yüz yüze anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu; Korkmaz (2005), Erdem ve Uzakgider (2011), Bulut ve Kenanoğlu (2022) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu; öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerini ve fast-food tüketim alışkanlıklarını içeren sorulardan oluşmaktadır. Toplanan veriler SPSS 23.0 paket programında değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Yapılan çalışmada öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri itibarıyla fast-food tüketim alışkanlıklarının karşılaştırılması amacıyla ki kare testi (χ^2) kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılanların %52,2'sini kız, %47,8'ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20,80'dir. Katılımcıların %25'i İşletme Bölümü'nde öğrenim görürken, %28'i İktisat, %20,5'i Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ve %26,5'i ise Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümlerinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %45,4'ünün aylık geliri 2001-3000 TL arasında yer alırken, %25,5'inin 2000 TL ve altında, %23,8'inin 3001-4000 TL, %5,3'ünün 4001 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %38'inin öğrenci yurdunda, %32,2'sinin öğrenci evinde arkadaşları ile birlikte ve %29,8'inin ise aileleri ile birlikte yaşadıkları belirlenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%45,0) Karadeniz Bölgesinden gelen, bunun yanı sıra Marmara (%14), İç Anadolu (%13,5), Akdeniz (%9), Doğu Anadolu (%8,5), Ege (%7,5) ve Güney Doğu Anadolu (%2,5) bölgelerinden gelen öğrencilerin olduğu görülmüştür. Karadeniz Bölgesinden gelen öğrenci sayısının çok olmasının üniversitenin Karadeniz bölgesinde yer almasından kaynaklı olabileceği şeklinde açıklanabilir.

Şekil 1. Öğünlerin En Fazla Tüketildiği Yerler (%)

Figure 1. Places Where Meals Are Consumed The Most (%)

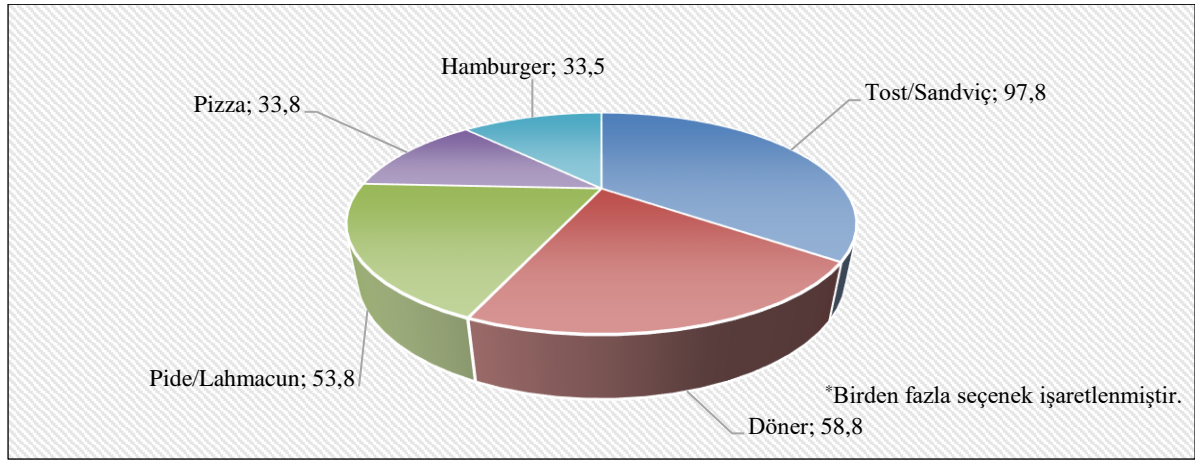
Araştırmaya katılan öğrencilerin sabah kahvaltısını, %50'si evde yediklerini, %40,8'i yurt yemekhanesinde, %8,8'i okul kantininde ve %0,4'ü ise kafede yediklerini belirtmişlerdir. Öğle yemeklerini, %48,3'ünün okul yemekhanesinde yedikleri, %28,3'ünün okul kantininde, %13,5'inin yurt yemekhanesinde, %8,2'sinin evde ve %1,7'sinin ise kafede yedikleri bulunmuştur. Akşam yemeklerini ise, %36,5'inin okul yemekhanesinde yedikleri, %26,8'inin okul kantininde, %17,6'sının yurt yemekhanesinde, %15,2'sinin evde ve %3,9'unun ise kafede yedikleri saptanmıştır (Şekil 1). Özdoğan ve ark., (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin sabah ve akşam öğününün en fazla tüketildiği yerin yurt, öğle öğününün ise okul kantini olduğu belirlenmiştir. Ayhan ve ark., (2012) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise üniversite öğrencilerinin sabah kahvaltısını evde (%52), öğle yemeklerini okul yemekhanesinde (%74) ve akşam yemeklerini evde (%72,1) yedikleri saptanmıştır. Onurlubaş ve Öztürk (2022) yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin öğünlerini en fazla okul yemekhanesinde (%33,9) tükettiklerini bulmuşlardır.

Araştırmada, anket yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%74,5) fast-food tüketmektedir. Bu oranın, Çukurova Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans ve lisansüstü öğrencilerde %87,7 (Özdinç, 2004); Hacettepe, Başkent ve Gazi Üniversitelerinde okuyan öğrencilerde %64,8 (Korkmaz, 2005); Ankara Emniyet Yükseköğrenim öğrenci yurtlarında kalan öğrencilerde %93,8 (Özdoğan ve ark., 2012); Trakya Üniversitesi Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerde %97,4 (Onurlubaş ve Yılmaz, 2013); Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesinde okuyan öğrencilerde %63,5 (Cömert, 2014) olduğu tespit edilmiştir.

Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki fast-food tüketen öğrencilerin %60,5'i haftada 0-3 kez, %20,3'ü haftada 4-6 kez, %4,2'si haftada 7-9 kez, %1,5'i haftada 10 kez ve daha fazla fast-food tüketmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %13,5'i ise bu konuda herhangi bir fikir beyan etmemişlerdir. "Daha çok hangi öğünlerde fast-food tüketmeyi tercih ediyorsunuz?" sorusuna öğrenciler birden fazla seçenek işaretleyerek cevap vermişlerdir. Buna göre öğrencilerin %7,5'i sabah kahvaltısında, %60,4'ü öğle yemeklerinde, %40,5'i ise akşam yemeklerinde fast-food tüketmeyi tercih etmektedir. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesinde yaşları 17-29 arasında değişen 400 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %49,3'ü öğle öğününde, %42,5'i ise akşam öğününde fast-food ürünlerini tüketmektedir (Cömert, 2014). Onurlubaş ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada öğrencilerin

%70,8'inin öğlen ve akşam yemeğinde fast-food tüketimini tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Canbolat ve Çakıroğlu (2016) ve Tengiz (2018) tarafından yapılan çalışmalarda tüketicilerin fast-food ürünlerini daha çok öğlen ve akşam yemeklerinde tercih ettikleri belirlenmiştir.

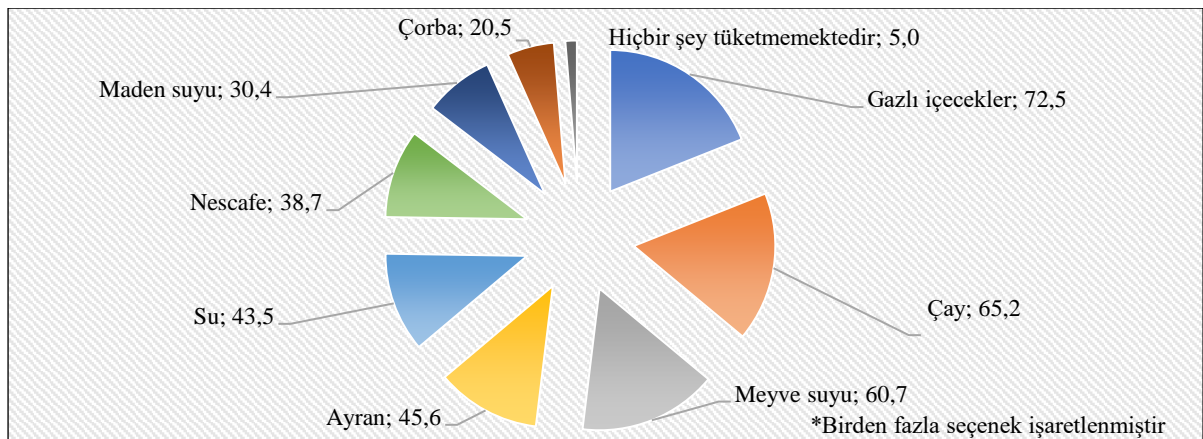
Araştırma kapsamımızdaki öğrencilerin belirttikleri öğünde fast-food tüketme nedenleri ise; %52,6 oranı ile arkadaşlarının yönlendirmesi, %48,7 oranı ile öğle arası saatlerinin kısa olması, %45,3 oranı ile ders saatleri aralarının kısa olması, %34,5 oranı ile okuldaki yemeklerin güzel olmaması, %20 oranı ile güçlü bir fast-food tüketim alışkanlığının olması şeklinde sıralanmıştır (birden fazla seçenek işaretlenmiştir). Yardımcı ve ark., (2012) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin fast-food tüketimini etkileyen faktörler sırasıyla; kolay ulaşılabilirlik (%28,5), üniversite hayatı (%26,2), tat (%22,9), arkadaş etkisi (%12,2) ve yemek yapamama (%10,2) şeklinde sıralanmıştır.

Şekil 2. En Fazla Tüketilen Fast-Food Ürünleri

Figure 2. The Most Consumed Fast-Food Products

Araştırmaya katılan öğrencilerin %97,8'i tost/sandviç, %58,8'i döner, %53,8'i pide/lahmacun, %33,8'i pizza ve %33,5'i hamburger tüketmektedir (birden fazla seçenek işaretlenmiştir; Şekil 2).

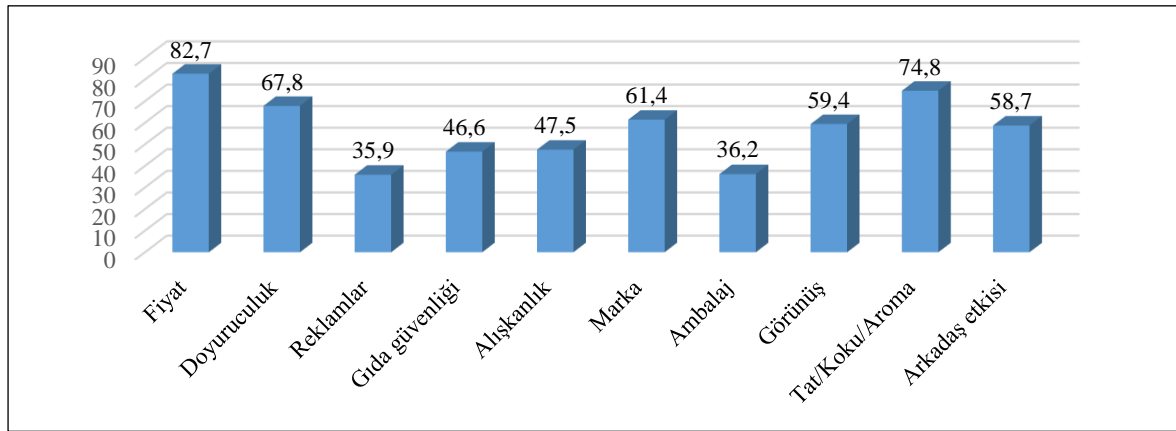

Şekil 3. Fast-Food Ürünlerinin Yanında En Fazla Tüketilen İçecekler (%)

Figure 3. The Most Consumed Beverages Alongside Fast-Food Products (%)

Fast-food beslenmede öğrencilerin %72,5'i ürünlerinin yanında gazlı içecekler (kola, fanta, sprite vb.), %65,2'si çay, %60,7'si meyve suyu, %45,6'sı ayran, %43,5'i su, %38,7'si nescafe, %30,4'ü maden suyu ve %20,5'i de çorba tüketmektedir. Öğrencilerin %5'i ise fast-

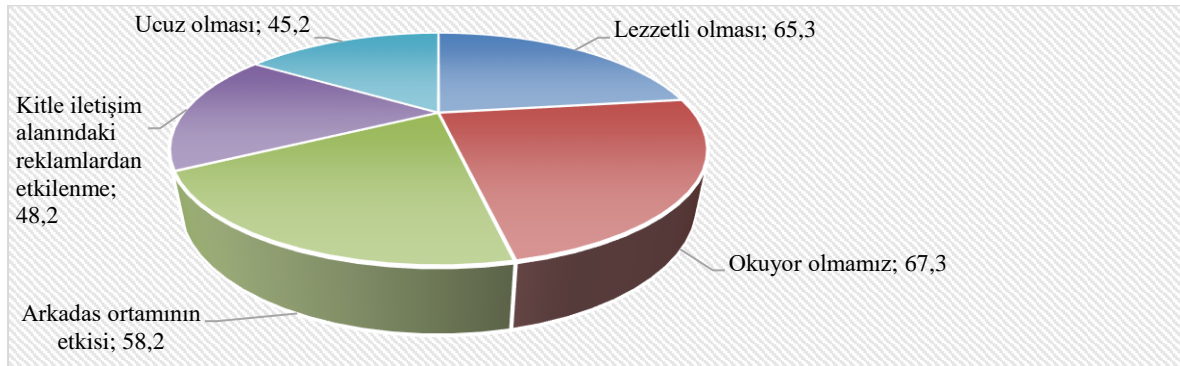
food ürünlerinin yanında hiçbir şey tüketmediklerini belirtmiştir (birden fazla seçenek işaretlenmiştir; Şekil 3). Kayısoğlu ve İçöz (2012) öğrencilerin fast-food tüketim alışkanlıklarını belirlemek için yaptıkları araştırmalarında, yüksekokul öğrencilerinin %28,8'inin döner, %26,9'unun hamburger, meslek yüksek okulu öğrencilerinin %28,2'sinin hamburger, %21,1'inin pizza ve döner, fakülte öğrencilerinin ise %40,8'inin hamburger, %18,8'inin pizza tercih ettiklerini saptamışlardır. Yardımcı ve ark., (2012) Ankara'daki farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında en çok tercih edilen fast-food ürünlerinin pizza, ardından tavuk döner ve hamburger olduğunu; en çok tercih edilen içeceklerin ise gazlı içecekler olduğunu bulmuşlardır. Cömert (2014), turizm öğrencileri arasında en çok tercih edilen yiyeceklerin hamburger (%33,5) ve pizza (%30,3) olduğunu bulmuştur. Canbolat ve Çakıroğlu (2016), üniversite öğrencileri tarafından en çok tercih edilen fast-food ürünlerinin sırasıyla tost (%24,6), tavuk döner (%21,4) ve lahmacun (%9,5) olduğunu bulmuşlardır. Önder ve Önder (2019), eğitim fakültesi öğrencilerinin daha çok pide/lahmacun, döner, pizza ve hamburger tüketmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 4. Fast-Food Ürünleri Seçerken Dikkat Ettiğiniz Faktörler (%)

Figure 4. Factors You Consider When Choosing Fast-Food Products (%)

Araştırmaya katılan öğrencilerin fast-food ürününü seçerken birden fazla faktörü göz önüne aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%82,7) fast-food ürünlerini seçerken fiyatını dikkate aldıkları görülmektedir. Bunu sırasıyla fast-food ürünün; tat/koku/aroması, doyuruculuğu, markası, görünüşü, arkadaş etkisi, alışkanlığı, gıda güvenliği, ambalajı ve reklamları izlemektedir (Şekil 4).

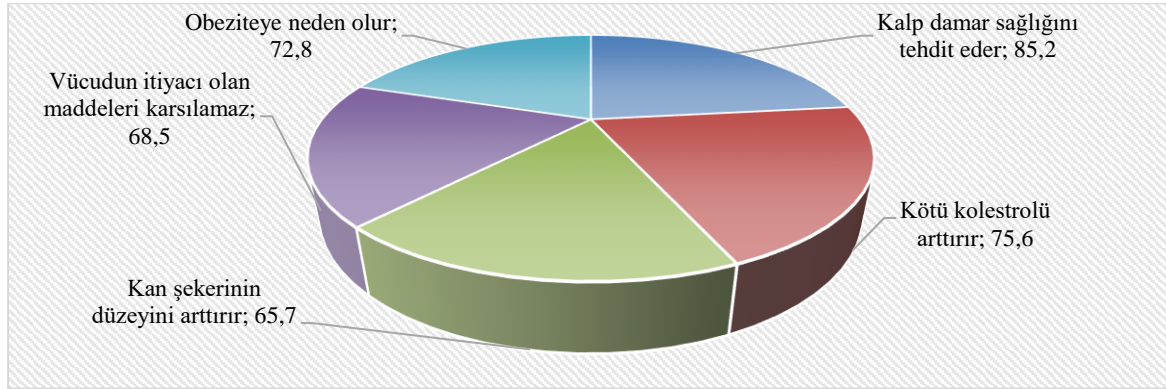

Şekil 5. Fast-Food Tüketimini Tercih Etmenin Temel Nedenleri (%)

Figure 5. Main Reasons for Preferring Fast-Food Consumption (%)

Öğrencilerin gündelik yaşamlarında fast-food tüketmeyi tercih etme nedenleri; başta okuyor olmak (%67,3) üzere lezzetli olması (%65,3), arkadaş ortamının etkisi olması (%58,2), kitle iletişim alanındaki reklamlardan etkilenmeleri (%48,2), ucuz olması (%45,2) gösterilmektedir (birden fazla seçenek işaretlenmiştir) (Şekil 5). Cömert (2014) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin fast-food tüketim nedenleri olarak ilk sırada hızlı olması (%59,5) gelirken bunu sırasıyla ekonomik olması (%18,3), lezzetli olması (%16,5), sağlıklı olması (%2,5), popüler olması (%2,3) ve güvenli olması (%1) izlemektedir. Özcan Sinir ve ark., (2014) yapmış oldukları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin daha ucuz ve kolay ulaşılabilir olması nedeniyle fast-food ürünlerini tercih ettiklerini saptamışlardır. Kınır ve ark., (2015) üniversite öğrencilerinin fast-food ürünlerini tercih etmelerinde en önemli nedenlerin başında ürün özellikleri, hız ve fiyat politikası geldiğini bulmuşlardır.

Ankette katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%62,5) fast-food tüketim alışkanlığının zararlı olduğunu düşünürken, %25,8'i olumlu baktığını, %8,5'i olmazsa olmaz olduğunu belirtmiştir, %3,2'si ise bir fikir beyan etmemiştir. Uğur (2018) öğrencilerin %44'ünün fast-food ürünlerini sağlıklı bulduklarını saptamıştır.

Şekil 6. Fast-food Ürünlerin İnsan Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkisi (%)

Figure 6. Negative Effects of Fast-Food Products on Human Health (%)

Araştırmaya katılan öğrencilere “Fast-food ürünlerinin, insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgileri düşünceleri” sorulmuş ve Şekil 6’daki cevaplar alınmıştır. Fast-food ürünlerinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini öğrenciler birden fazla seçenek işaretleyerek; kalp damar sağlığını tehdit ettiği (%85,2), kötü kolesterolü artırdığı (%75,6), obeziteye neden olduğu (%72,8) ve kan şekeri düzeyini artırdığı (%65,7) şeklinde cevaplamışlardır. Fast-food tüketim tarzının obeziteye yol açtığı ortada iken öğrencilerin %60’ının şimdiye kadar obeziteye karşı herhangi bir önlem almadığı ortaya konulurken %35,5’inin ise bu konuda daha önceden önlem aldıkları tespit edilmiştir. Geriye kalan öğrencilerin %4,5’i ise bu konu hakkında herhangi bir fikir beyan etmemişlerdir. Ressler, üniversite döneminde, beğenilme başta olmak üzere pek çok faktör nedeniyle, birçok kişinin farklı diyet şekillerini denediğini ifade etmiştir (Ressler, 1998). Kaneko ve arkadaşları çalışmasında, 17 yaşındaki kızların %84’ünün kendini “şişman” ve “çok şişman” olarak tanımladığı, yaklaşık %90 oranında standart vücut ağırlığına sahip kızların ise %32’sinin zayıflamak için farklı uygulamalar yaptıklarını tespit etmişlerdir (Kaneko ve ark., 1999). Fast-food tüketim tarzının insan sağlığı üzerine olumsuz etkileri ortada iken gelecekte de öğrencilerin %58,5’inin bu konuda önlem almayı düşünmediği görülmüştür. Öğrencilerin sadece %33,6’sının fast-food tüketiminin olumsuz etkilerine karşı önlem almayı düşündüğü, %7,9’unun ise bu konuda herhangi bir yorum yapmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Ankete katılan öğrencilere “Fast-food tüketim tarzı aile büyükleriniz tarafından nasıl

değerlendirilmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Ankette katılan öğrencilerin %80,5’i bu soruya “olumsuz”, %8,5’i “olumlu” ve %11’i ise “fikrim yok” cevabını vermiştir. Son olarak ankete katılan öğrencilere “Fast-food tüketim tarzını bir tehdit olarak kabul ettiğimizde sizce bu tehdidin derecesi ne düzeydedir? sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrencilerin %46,2’si “önemli bir risk”, %22,5’i “kesinlikle zararlı olabilecek bir durum”, %20,7’si “kısmen zararlı”, %5’i “tehdit olarak görmüyorum” cevabını vermiştir. %5,6’lık kesim ise bir fikir beyan etmemiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Fast-Food Tüketiminin Ki Kare Analizi
Table 1. Chi-Square Analysis of Fast-Food Consumption of Students by Gender

		Fast-Food Yeme Alışkanlığınız Var Mı?		Toplam	
		Evet	Hayır		
Cinsiyet	Kız	Frekans	154	55	209
		%	73,7	26,3	100,0
Erkek	Frekans	144	47	191	
	%	75,4	24,6	100,0	
Toplam	Frekans	298	102	400	
	%	74,5	25,5	100,0	
P Değeri: 0,695		χ^2 : 0,153	SD: 1	$p > 0.05$ anlamsız	H_0 hipotezi kabul

H_0 =Öğrencilerin cinsiyete göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark yoktur.

H_1 = Öğrencilerin cinsiyete göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark vardır.

Öğrencilerin cinsiyetine göre fast-food yeme alışkanlıkları arasında fark olmadığı tespit edilmiştir. Korkmaz (2005) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin cinsiyeti ile fast-food türü beslenme arasında ilişki olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre fast-food türü beslenme alışkanlığının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Fast-Food Tüketiminin Ki Kare Analizi
Table 2. Chi-Square Analysis of Fast-Food Consumption of Students by Age

		Fast-Food Yeme Alışkanlığınız Var Mı?		Toplam	
		Evet	Hayır		
Yaş	18-20	Frekans	130	46	176
		%	73,9	26,1	100,0
21-23	Frekans	158	52	210	
	%	75,2	24,8	100,0	
24-26	Frekans	10	4	14	
	%	71,4	28,6	100,0	
Toplam	Frekans	298	102	400	
	%	74,5	25,5	100,0	
P Değeri: 0,920		χ^2 : 0,167	SD: 2	$p > 0.05$ anlamsız	H_0 hipotezi kabul

H_0 =Öğrencilerin ikamet ettiği yere göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark yoktur.

H_1 = Öğrencilerin ikamet ettiği yere göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark vardır.

Öğrencilerin yaşlarına göre fast-food tüketim alışkanlıkları arasında fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin İkamet Ettiği Yere Göre Fast-Food Tüketiminin Ki Kare Analizi
Table 3. Chi-Square Analysis of Fast-Food Consumption by Students' Place of Residence

		Fast-Food Yeme Alışkanlığınız Var Mı?			Toplam
			Evet	Hayır	
İkamet Edilen Yer	Öğrenci Evinde Ark. ile Birlikte	Frekans	108	21	129
		%	83,7	16,3	100,0
	Öğrenci Yurdunda	Frekans	137	15	152
		%	90,1	9,9	100,0
	Aileleri ile Birlikte	Frekans	53	66	119
		%	44,5	55,5	100,0
Toplam		Frekans	298	102	400
		%	74,5	25,5	100,0

P Değeri: 0,000 χ^2 : 81,558 SD: 2 $p < 0.05$ anlamlı H_1 hipotezi kabul

H_0 =Öğrencilerin ikamet ettiği yere göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark yoktur.
 H_1 = Öğrencilerin ikamet ettiği yere göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark vardır.

Yapılan ki kare analizi sonucuna göre öğrencilerin ikamet ettiği yere göre fast-food tüketimi arasında farklılıklar bulunmaktadır. Öğrenci yurdunda kalanların fast-food ürünlerini daha fazla tükettikleri, aileleri ile birlikte kalanların ise daha az tükettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Geldiği Bölgeye Göre Fast-Food Tüketiminin Ki Kare Analizi ile Belirlenmesi
Table 4. Determination of Fast-Food Consumption by Chi-Square Analysis According to the Region of the Students

		Fast-Food Yeme Alışkanlığınız Var Mı?			Toplam	
			Evet	Hayır		
Geldikleri Bölge	Karadeniz	Frekans	150	29	179	
		%	83,8	16,2	100,0	
	Marmara	Frekans	38	18	56	
		%	67,9	32,1	100,0	
	İç Anadolu	Frekans	44	10	54	
		%	81,5	18,5	100,0	
	Ege	Frekans	21	9	30	
		%	70,0	30,00	100,0	
	Akdeniz	Frekans	26	10	36	
		%	72,2	27,8	100,00	
	Doğu Anadolu	Frekans	13	21	34	
		%	38,2	61,8	100,0	
	Güneydoğu Anadolu	Frekans	6	5	11	
		%	54,5	45,5	100,0	
	Toplam		Frekans	298	102	400
			%	74,5	25,5	100,0 j

P Değeri: 0,000 χ^2 : 37,094 SD: 6 $p < 0.05$ anlamlı H_1 hipotezi kabul

H_0 =Öğrencilerin geldiği bölgeye göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark yoktur.
 H_1 = Öğrencilerin geldiği bölgeye göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark vardır.

Öğrencilerin yaşadığı bölgeye göre fast-food tüketim alışkanlıklarının yapılan analiz sonucuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu

bölgesindeki fast-food tüketim alışkanlıklarının, Karadeniz, Marmara, İç Anadolu, Ege, Akdeniz bölgesine göre daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Gelir Durumuna Göre Fast-Food Tüketiminin Ki Kare Analizi
Table 5. Chi-Square Analysis of Fast-Food Consumption of Students by Income

		Fast-Food Yeme Alışkanlığınız Var Mı?		Toplam	
		Evet	Hayır		
Gelir Düzeyi (TL/Ay)	2000 TL ve altı	Frekans	63	39	102
		%	61,8	38,2	100,0
	2001-3000TL	Frekans	134	48	182
		%	73,6	26,4	100,0
	3001-4000TL	Frekans	81	14	95
		%	85,3	14,7	100,0
	4001 TL ve üzeri	Frekans	20	1	21
		%	95,2	4,8	100,0
Toplam		Frekans	298	102	400
		%	74,5	25,5	100,0
P Değeri: 0,000		χ^2 : 19,328	SD: 3	p< 0.05 anlamlı	H ₁ hipotezi kabul

H₀=Öğrencilerin aylık eline geçen paraya göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark yoktur.

H₁= Öğrencilerin aylık eline geçen paraya göre Fast-Food yeme alışkanlığı arasında fark vardır.

Yapılan ki kare analizi sonucuna göre öğrencilerin aylık eline geçen para miktarına göre fast-food tüketimi arasında farklılıklar bulunmaktadır. Öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça fast-food tüketiminin de arttığı görülmektedir. En fazla fast-food tüketimi yapan öğrencilerin 4001TL ve üzeri gelire sahip olan öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Öncü ve ark. (2007)'nin yaptıkları çalışmada tüketicilerin; gelir, medeni durum, cinsiyet ve eğitimlerinin fast-food tüketim tercihleri açısından anlamlı farklılıklar oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

4. Sonuç

Öğrencilerin fast-food tüketim alışkanlıklarını belirlemek için yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %52,2'i kız, %47,8'i ise erkek toplam 400 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşlarının 18-23 yaş aralığında toplandığı ve ortalama aylık gelirinin de 2001-3000 TL aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun Karadeniz Bölgesi'ndeki çeşitli illerden geldiği ve öğrenci yurdunda kaldıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler sabah kahvaltısını evde, öğle ve akşam yemeklerini okul yemekhanesinde yapmaktadırlar. Araştırma sonucunda gençlerin %74,5'inin fast-food tükettiği bulunmuştur. Bu öğrenciler ürünlerini ağırlıklı olarak haftada 0-3 kez ve öğle öğününde tüketmektedir. Fast-food beslenme tarzı gençlerin büyüme ve gelişme gereksinimini yeterince karşılayamamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca sağlıklarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple öğrencilerin fast-food tüketiminin olumsuz özellikleri hakkında bilgilendirilmesine yönelik eğitim ve seminerler verilebilir. Ağırlıklı olarak öğle yemeklerinde fast-food yiyeceklerini tercih etmelerinde arkadaşlarının yönlendirmesi, öğle arası saatlerinin kısa olması ve ders saatleri aralarının kısa olması en önemli sebepler olarak görülmektedir. Fast-food beslenmede öğrencilerin ürünlerin yanında ağırlıklı olarak kola gibi gazlı içecekler, çay, meyve suyu, ayran, su ve nescafe gibi içecekleri tükettiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun fast-food ürünlerini seçerken fiyatını dikkate aldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin gündelik yaşamlarında fast-food tüketmeyi tercih etme nedenleri arasında birden fazla seçenek değerlendirildiğinde okuyor olmanın etkili faktör olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla fast-food ürününün lezzetli olması, arkadaş ortamının etkisi, reklamların etkisi ve ucuz olması gibi faktörler izlemektedir. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu fast-food tüketim alışkanlığının zararlı olduğunu düşünmektedir. Fast-food ürünlerinin insan sağlığı üzerindeki en önemli etkisinin ise kalp damar sağlığını tehdit etmesi, kötü kolesterolü artırması, obeziteye neden olması, vücudun ihtiyacı olan maddeleri karşılayamaması ve kan şekeri düzeyini artırması şeklinde sıralanabilir. Fast-food tüketim tarzının obeziteye yol açtığı ortada iken öğrencilerin yarıdan fazlasının şimdiki kadar obeziteye karşı herhangi bir önlem almadığı ortaya konulmuştur. Ayrıca fast-food tüketim tarzının insan sağlığı üzerine olumsuz etkileri ortada iken gelecekte de öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu konuda önlem almayı düşünmediği görülmüştür. Gençlerin bu şekildeki düşüncesi kendi gelişimlerine ve sağlıklı yaşamlarına etki edebileceği yönünde kaygı uyandırmaktadır. Bu bağlamda başta gençler olmak üzere tüm bireylerin dengeli beslenme ve spor yapabilmeleri konusunda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Araştırma sonucu elde edilen veriler öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının istenildiği gibi olmadığını göstermektedir. Bu durumun iyileştirilmesi için yaşam koşulları da göz önüne alınarak, üniversite öğrencilerine çeşitli etkinliklerle sağlıklı beslenme konusunda eğitim verilmelidir. Öğrencilerin doğru beslenme alışkanlıkları kazanmaları, ileride yaşanacak sağlık sorunlarının azalmasına, yaşam kalitelerinin yükselmesine ve daha başarılı bir eğitim hayatı sürdürmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca bu yönde yapılacak çalışmalar ile öğrencilerin beslenme konusundaki sorunları derinlemesine ortaya konulacaktır.

5. Kaynaklar

- Ayhan, D. E., Günaydın, E., Gönlüaçık, E., Arslan, U., Çetinkaya, F., Asımı, H., Uncu, Y., 2012. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 38(2), 97-104
- Bulut, T.E., Kenanoğlu, Z., 2022. Tüketicilerin Fast Food Ürünlerine Yönelik Tüketim Tercihleri: İzmir İli Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 59(1), 119-133
- Canbolat, E., Çakıroğlu, F.Ç., 2016. Üniversite Öğrencilerinin Fast-Food Tüketim Alışkanlıkları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (26), 473-481.
- Cömert, M., 2014. Gençlerin Fast Food Tüketim Alışkanlıkları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 423-427
- Doğan, A., Bozkurt, S., Demir, R., 2012. Sosyal Kaytarma Davranışı ile Algılanan Görev Görünürlüğü Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 53-80
- Erdem, T.N., Uzakgider, N., 2011. Fast-Food Tüketim Tarzının Aile Fonksiyonlarına Etkisi: Eskişehir Örneği. *Sosyoloji Alanı Orta Öğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Bursa.*
- Kaneko, K., Kiriike, N., Ikenaga, K., Miyawaki, D., Yamagami, S., 1999. Weight and Shape Concerns and Dieting Behaviours Among Pre-Adolescents and Adolescents in Japan. *Psychiatry Clin Neurosci.* 53(3), 365-71
- Kayıoğlu, S., İçöz, A., 2012. Eğitim Düzeyinin Fast- Food Tüketim Alışkanlığına Etkisi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 9(2), 16-19
- Kıngır, S., Karakaş, A., Şengün, H. İ., Çenberlitaş, İ., 2015. Üniversite Öğrencilerinin Fast-Food Tercih Etme Sebeplerinin Belirlenmesi: Dicle Üniversitesi Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12(3), 102-119
- Korkmaz, S., 2005. Fast Food (Hızlı Yemek) Pazarında Rekabetçi Stratejilerin Etkinliği: Üniversite Gençliğinin Tercihlerinin Analizi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 22-39.

- Madran, C., 1999. Türk Tüketicisinin Gıda Tüketim Davranışları ve Türkiye Dondurulmuş Gıda Pazarında Tüketici Davranışları Üzerine Bir İnceleme. 4.Ulusal Pazarlama Kongresi, (18-20 Kasım, Antakya/Hatay), 321-328.
- Onurlubaş, E., Yılmaz, N., 2013. Fast Food Consumption Habits of University Students. Journal of Food, Agriculture & Environment, 11(3-4), 12-14
- Onurlubaş, E., Doğan, H. G., Demirkıran, S., 2015. Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 32(3), 61-69.
- Onurlubaş, E., Öztürk, D., 2022. Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Ünye İİBF Örneği. Gaziosmanpaşa Journal of Scientific Research, 11(2), 236-249
- Önder, K., Önder, E., 2019. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Fastfood Tüketim Alışkanlıkları ve Tüketim Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. 3. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi, 18-21 Nisan 2019, Bodrum/Muğla
- Öncü, M. A., Çatı, K., Özbay, G., 2007. Hızlı Yiyecek İşletmelerinin Tercihinde Etkili Olan Faktörler. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 317-336.
- Özcan Sınır, G., İncedayı, B., Çopur, Ö. U., Kaplan, E., Bekaroğlu, M., 2014. Uludağ Üniversitesi'nde Eğitim Gören Öğrencilerin Beslenme Alışkanlıklarının Araştırılması. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 28(2), 37-47
- Özdoğan, Y., Yardımcı, H., Özçelik, A.Ö., 2012. Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 1(15), 139-149
- Özyazıcıoğlu, N., Gökdere, Ç. H., Buran, G., Ayverdi, D., 2009. Uludağ Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Beslenme Alışkanlıkları. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(2), 34-40
- Ressler, A., 1998. A Body to Die For: Eating Disorders and Body-Image Distortion in Women. International Journal of Fertil Womens Medicine, 43, 133-38.
- Süel, E., Şengür, E., Turasan, İ. 2021. Covid-19 Salgını Döneminde Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yeme Tutumu Durumlarının İncelenmesi. International Journal of Sport Exercise and Training Sciences- IJSETS, 7(4), 148-154
- Şanlıer, N., Ersoy, Y., 2005. Anne ve Çocuk İçin Beslenme Prensipleri. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tengiz, Z.M., 2018. Üniversite Öğrencilerinin Fast-Food Tüketimine Yönelik Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 93 s
- Uğur, U., 2018. Gençlerin Fast Food Tüketimlerinin Sembolik Tüketim Kapsamında Değerlendirilmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma. Akademik Bakış Dergisi, 67, 1-9.
- Yardımcı, H., Ozdogan, Y., Ozcelik, A. O., Surucuoglu, M. S., 2012. Fast-Food Consumption Habits of University Students: The Sample of Ankara. Pakistan Journal of Nutrition, 11(3), 265-269.